

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Румен Потеров, ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград

на дисертационен труд на тема:

Танцовата култура на Разложката котловина. Проявления и специфики.

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

по докторска програма „Хореография“

професионално направление – 8.3. Музикално и танцово изкуство

Автор на дисертационния труд:

Данаил Марчелов Атанасов

редовен докторант към катедра „Хореография“ при Факултет по изкуствата, ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград

I. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА.

Данаил Атанасов е роден през 1986 г. Придобива ОНС „Бакалавър“ в ЮЗУ Н. Рилски“ през 2009 г. със специалност „Българска народна хореография“, а през 2013 г. и ОНС „Магистър“ в същото учебно заведение. През 2018 г. е зачислен като редовен докторант към катедра „Хореография“ в ЮЗУ „Н. Рилски“.

От 2007 до 2009 г. работи като танцьор в НФА „Българе“, след което е назначен с конкурс като танцьор в ФА „Пирин“. Паралелно с основната си работа, Данаил Атанасов работи и като хореограф-педагог в Народните читалища в с. Добърско /община Разлог/ и в гр. Разлог.

II. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТЕНИЯ ПРОБЛЕМ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Дисертацията „Танцовата култура на Разложката котловина. Проявления и специфики“ на докторанта Данаил Атанасов си поставя актуална и значима цел: **посредством изследването, анализирането и разкриването на характерните особености на танцовата традиция на Разложката котловина, да се направи характеристика на танците, да се проследят процесите, свързани с приемствеността между поколенията, да се издирят и дешифрират неизследвани до момента танци от етнохореолозите.**

Видно е, че формулираната по този начин цел предполага едно твърде сериозно и задълбочено изследване, защото то включва две особено значими по същността си проучвателни посоки – **първата - характеристика на фолклорно-танцовата култура и втората - приемственост и посоки на проявление на традицията**, към което се включва и откриването и анализирането нов танцов материал, който до този момент не е бил обект на научно проучване. **Всичко това предполага сериозна издирвателна теренна дейност и е насочено към** обогатяването на познанието за фолклорно-танцовата култура на Разложката котловина, което в по-задълбочен вид е представено във втора глава.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

В **първа глава** докторантът търси връзката, мястото и значението на фолклорно-танцовата култура на Разложката котловина в цялостната фолклорна култура, което не е маловажно от гледна точка на обособяването на онези по-съществени фактори и условия оказали влияние върху танцовата култура, като особено ценен в това отношение откроявам въпроса за миграционните процеси и обособяването на посоките и най-вече степента на взаимодействие между привнесения и местния танцов фолклор. Докторантът изрично упоменава на стр. 22, че това е изключително трудна задача поради факта, че настоящото изследване е твърде отдалечено по време от процеса на местно-миграционното преливане, но въпреки това, въз основа на открояването на някои типични белези, той изказва обосновано аргументирана лична позиция за някои танци.

Въпросът за характеристиката на фолклорно-танцовата култура е обстойно разгледан във **втора глава** на изследването, не толкова като фактологическа информация, колкото от критична гледна точка. И именно тук, в тази глава **по-обстойно** са залегнали

основанията за изборът на темата, послужили като отправна точка за обособяването и формулирането на поставената цел, предопределящо актуалността на настоящото изследване, а именно: ограниченият брой публикации, обхващащи в непълнота региона и включващи хора, които днес не са част от традиционната танцова култура. От друга страна, докторантът засяга един много важен въпрос, свързан с нееднозначността в терминологията при различните изследователи и спецификите при структурното формообразуване на българските народни танци, посочвайки различните танцописни системи, предложени от български учени, опирайки са на различни литературни източници, нещо което е от особено значение за терминологичната яснота, в това число кореспондиращи и с въпроса за формообразуването на българския танцов фолклор и на тази основа открояването на основните принципи при изграждането на българския фолклорен танц.

По този начин докторантът издига тезата за необходимостта от терминологично уеднаквяване и по-скоро за необходимостта от критериален подход, обслужващ хореографско-терминологичните явления, процеси, особености.

Фактът, че изследваният регион е населяван от християни и мюсюлмани е насочил докторанта в посока търсенето и обособяването на определени прилики и разлики в честванията на някои от традиционните празници, имащи отношение към танца, като неотменна тяхна част. Това предопределя и другата посока на взаимовлиянията, разглеждани не само в контекста на миграционните процеси, но и на основата на вероизповеданията, т.е. тук се доконкретизират част от проблематиката на първа глава. Така изследването придобива по-пълно и всеобхватен характер и предполага в определена степен посоката на изследването в третата глава.

В съдържателно отношение **третата глава** основно е насочена към въпроса за традицията, погледната от няколко позиции. От една страна, в началото докторантът в един по-общ поглед представя специфичното на традицията в котловината /обхващаща и двете вероизповедания/, като обобщенията се базират на анализа на някои по-големи традиционни празници като част от съвременната традиционна култура. Тук трябва да направя една вметка, че терминологичното изясняване оказва влияние върху посоката и съдържателните особености на аналитичната дейност и не е длъжно критично да се противопоставят различни позиции, за да се определи съответния избор. Затова докторантът много правилно е заявил своята позиция, без да се отклонява от целта,

придържайки се към конкретно определение за традицията, което да маркира насоката на разсъжденията. В същото време трябва да отбележа и следното, което за мен е от много съществено значение – описателното да не характеризира същността на съдържателната част, а да е основата върху която да се градят определени хипотези, да се правят определени препратки и на тази основа да се градят изводите, при търсенето на автентичните корени на изследваните обичаи, претърпели неизбежната трансформация и съответно посоката ѝ през годините. И в същото време да се търсят причините за това.

От друга страна, докторантът, по дедуктивен път, изхождайки от по-крупното явление, имам предвид празника, насочва вниманието си към по-конкретното – танците, класифицирайки и анализирайки ги по определени ги признаци. И в тази точка на трета глава той много детайлно и задълбочено, с професионална вещина е анализирал определени танци, включително и на етнически принцип, имайки предвид ромската общност като част от населението на Разложката котловина.

На пръв поглед, наименованието на **последния параграф**, отнасящ се до съвременното състояние на традицията, като че ли дублира предишните два, защото през цялото време въпросът за традицията, за това - какво е съхранено и какво е променено, неотменно присъства в изложението, но в съдържателно отношение, тук акцентът е върху посоките отнасящи се до съхраняването и популяризирането на традицията в съвременните условия, макар и във видоизменен вид и като цяло отношението към нея, ориентирано към съвременните форми и проявления на танца, от културологична гледна точка.

В същото не бива да се пренебрегва и приносът на докторанта, че освен детайлното изследване на танцовата култура в Разложката котловина, включваща изброени образци от двете вероизповедания, включително и на ромския етнос, той представя и 13 танца /от общо 22-та/, които до момента не са били обект на изследване от страна на етнохореолозите. Това е особено значим принос, допълващ и доконкретизиращ като цяло танцовата култура на изследваната котловина.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Докторантът Данаил Марчелов Атанасов е изпълнил изискванията на чл. 6 от ЗРАСРБ, както и чл. 24 от ППЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“;
2. Докторантът е демонстрирал умение и неподправен интерес към теренната работа, необходима за всеки фолклорист, който изучава локалните прояви на културата и проучване усилията на жителите от Разложката котловина за съхраняване и популяризиране на традиционната танцова култура.
3. Докторантът е положил значителни усилия свързани с проучване на изследванията на етнохореолозите от 20-те години на ХХ век, върху което познание стъпва неговото изследване. Впечатляващ е броят на респондентите – 78 от 18 населени места в котловината. Всичко това говори за сериозен подход и отношение и доказва стремежът му да осмисли и проучи от различни страни процесите по съхраняване и представяне към изследваната проблематика, което заслужава на-искрени адмирации.
4. Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследванията;
5. По дисертационния труд са посочени три самостоятелни статии, свързани тематично с труда, от участия осигуряващи публичност на основни въпроси от теоретичната разработка.

На основание чл. 12 от ЗРАСРБ и чл. 32 от ППЗРАСРБ давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дисертационния труд „Танцовата култура на Разложката котловина. Проявления и специфики“ разработен от редовния докторант Данаил Марчелов Атанасов и подкрепям присъждането на ОНС „Доктор“.

Благоевград
07.03.2022 г.

Рецензент:
проф. д.изк. Румен Потеров

REVIEW

By Prof. D.Sc. Rumen Poterov, SWU ‘N. Rilski’, Blagoevgrad

Of dissertation on the topic:

The Dance Culture of the Razlog Valley. Manifestations and Specifics.

For conferment of the educational and scientific degree ‘Doctor’

In doctoral program ‘Choreography’

Professional field – 8.3. Music and Dance Art

Author of the dissertation:

Danail Marchelov Atanasov

Full-time PhD student at the Department of Choreography at the Faculty of Arts, SWU ‘N. Rilski’ – Blagoevgrad

I. BRIEF BIOGRAPHY OF THE PHD STUDENT.

Danail Atanasov is born in 1986. He acquired the degree ‘Bachelor’ at SWU ‘N. Rilski’ in 2009 in ‘Bulgarian Folk Choreography’, and in 2013 the degree ‘Master’ in the same university. In 2018, he was enrolled as a full-time doctoral student at the Department of Choreography at SWU ‘N. Rilski’.

From 2007 to 2009, he worked as a dancer in Ensemble ‘Bulgare’, after which he was appointed in a competition as a dancer in Ensemble ‘Pirin’. In parallel with his main work, Danail Atanasov also works as a choreographer-pedagogue in the National Chitalishte in the village of Dobarsko (Razlog municipality) and in the town of Razlog.

II. ACTUALITY AND SIGNIFICANCE OF THE PROBLEMS DEVELOPED IN THE DISSERTATION.

The dissertation “The Dance Culture of the Razlog Valley. Manifestations and Specifics” of the PhD student Danail Atanasov sets a current and significant goal: **through research, analysis and outlining the characteristics of the dance tradition in the Razlog valley, to characterize the dances, to trace the processes in the intergenerational continuity, to investigate and describe dances, which have not been studied by the ethno-choreologists.**

It is obvious that the goal formulated in this way presupposes a very serious and in-depth study, because it includes two particularly important research directions – the first one is a characteristic of the folk dance culture, and the second one – an outline of the continuity and the directions in the development of the tradition. This also includes the discovery and analysis of new dance material that has not been the subject of scientific research so far. **All this presupposes a serious field research and is aimed at** enriching the knowledge about the folk-dance culture of the Razlog valley, which is presented in more detail in the second chapter.

III. CHARACTERISTICS, ANALYSIS AND EVALUATION OF THE DISSERTATION WORK.

In the **first chapter**, the PhD student seeks the connection, the place and the importance of the folk dance culture in the Razlog valley in the overall folk culture, which is not insignificant from the point of view of those more important factors and conditions that influenced the dance culture. In this regard, I especially highlight the issue of migration processes and the differentiation of directions and more specifically the degree of interaction between imported and local dance folklore. The PhD student explicitly mentions on page 22 that this is an extremely difficult task due to the fact that the current study is too far removed in time from the processes of local migration, but nevertheless, based on the highlighting of some typical features, he reasonably argues personal position about some dances.

The question of the characteristics of folk dance culture is discussed in detail in the **second chapter** of the study, not so much as factual information, but from a critical point of view. It is here, in this chapter, that the reasons are grounded for choosing the topic, which served as a starting point for the identification and formulation of the goal, predetermining the relevance of this study, namely: the limited number of publications covering the region and involving dances, which today already are not part of the traditional dance culture. On the other hand, the PhD student addresses

a very important issue related to the ambiguity in the terminology of different researchers and the specifics of the structural formation of Bulgarian folk dances. He points to different systems for presenting dances proposed by Bulgarian scholars and based on different literary sources. This is of particular importance for the terminological clarity, including those corresponding to the issue of the formation of Bulgarian dance folklore and on this basis the highlighting of the basic principles in the construction of the Bulgarian folk dance.

In this way, the doctoral student raises the thesis about the need for terminological unification and rather, about the necessity of a criterion approach serving choreographic-terminological phenomena, processes, features.

The fact that Christians and Muslims inhabit the study region has directed the doctoral student to search and identify certain similarities and differences in the celebrations of some of the traditional holidays related to dance, as an integral part of them. This predetermines the other direction of the interactions, considered not only in the context of migration processes, but also on the basis of religion, i.e. here are made more concrete some of the issues of the first chapter. Thus, the study acquires a more complete and comprehensive character and presupposes to some extent the direction of the investigation in the third chapter.

In terms of content, the **third chapter** mainly focuses on the issue of tradition, viewed from several positions. On the one hand, in the beginning the doctoral student in a more general view presents the specifics of the tradition in the valley (covering both confessions), and the conclusions are based on the analysis of some major traditional holidays as part of the contemporary traditional culture. Here I must make a point that the terminological clarification influences the direction and content features of the analytical activity and it is not necessary to critically oppose different positions in order to determine the appropriate choice. Therefore, the doctoral student has very correctly stated his position, without deviating from the goal, adhering to a specific definition of tradition, which would mark the direction of his arguments. At the same time, I must note the following, which is very important to me – the descriptive should not characterize the essence of the content, but should be the basis on which to build certain hypotheses, to make certain references and on this basis to build the conclusions in the search for the authentic roots of the studied customs, which have undergone the inevitable transformation and, accordingly, its direction over the years. And at the same time to look for the reasons for these processes.

On the other hand, the doctoral student, in a deductive way, based on the larger phenomenon, I mean the holiday, focuses on the more concrete – the dances, classifying and analyzing them according to certain characteristics. And in this point of the third chapter he has analyzed in great detail and in depth, with professional skill, certain dances, including the ethnic basis, having in mind the Roma community as part of the population of the Razlog valley.

At first glance, the title of the **last paragraph**, referring to the current state of tradition, seems to duplicate the previous two, because all the time the question of tradition, of what has been preserved and what has changed, is invariably present in the exposition. But as a matter of fact, here the emphasis is on the directions related to the preservation and the popularization of tradition in the contemporary conditions, albeit in a modified form, and in general on the attitude to it oriented to modern forms and manifestations of dance, from a cultural point of view.

At the same time, the PhD student's contribution should not be overlooked that in addition to the detailed study of dance culture in the Razlog valley, which includes listed samples from both confessions, including the Roma ethnic group, he presents 13 dances (out of 22), which so far have not been the subject of research by ethno-choreologists. This is a particularly significant contribution, complementing and concretizing in general the dance culture of the studied valley.

IV. CONCLUSION

6. The doctoral student Danail Marchelov Atanasov has fulfilled the requirements of art. 6 of the Law, as well as art. 24 of the Regulations for its implementation for obtaining the educational and scientific degree 'Doctor'.
7. The doctoral student has demonstrated skill and genuine interest in the fieldwork required for any folklorist who studies local cultural events and the efforts of the inhabitants of the Razlog valley to preserve and promote their traditional dance culture.
8. The doctoral student has made significant efforts related to the investigations of ethno-choreologists from the 1920s, on which his research is based. The number of respondents is impressive – 78 out of 18 settlements in the valley. All this speaks of a serious approach and attitude and proves his desire to comprehend and study from different angles the processes of preservation and presentation of the researched issues, which deserves the most sincere admiration.

9. The abstract accurately reflects the structure and content of the work and emphasizes the most important points, results and conclusions of the research.
10. On the dissertation work are indicated three independent articles, thematically related to the work, from participations ensuring publicity of basic issues from the theoretical work.

Pursuant to Art. 12 of the Law and art. 32 of the Regulations for its implementation, I give a POSITIVE EVALUATION of the dissertation work “Dance Culture of the Razlog Valley. Manifestations and Specifics” developed by full-time doctoral student Danail Marchelov Atanasov and I support the conferment of the educational and scientific degree ‘Doctor’ to him.

Blagoevgrad,
March 7, 2022

Reviewer:
Prof. D.Sc. Rumen Poterov